

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ

فصل دوم

طبقه بندی هدفهای آموزشی

وجود هدف‌های متعدد آموزشی در سطوح مختلف تحصیلی ، نیاز به نوعی سازمان و نظم و ترتیب دارد. طبقه‌بندی‌های هدف‌های آموزشی، مانند طبقه‌بندی‌های مورد استفاده در علم زیست‌شناسی، دقیقاً به همین منظور تهیه شده‌اند ما در این فصل یکی از طبقه‌بندی‌های معروف هدف‌های آموزشی را معرفی می‌کنیم.

طبقه بندی هدفهای آموزشی

معروف به طبقه بندی بنجامین بلوم

▶ در این طبقه بندی، هدفهای آموزشی ابتدا به سه حوزه یا حیطه با نامهای:

حوزه شناختی، حوزه عاطفی و حوزه روانی- حرکتی تقسیم شده اند و هر حوزه هم شامل تعدادی طبقه است.

حوزه شناختي

حوزه شناختي غالباً دانش، معلومات و تواناييها و مهارتهاي ذهني را در بر مي گيرد
غالب آنچه را که معلمان از آموزش دروس مختلف در سطح دبستان، راهنمايي،
دبيرستان و دانشگاه در نظر دارند، در حوزه شناختي جاي مي گيرد. بنابراين به
وضوح پيدااست که بخش اعظم فعاليتهاي آموزشي معلمان و کوششهاي
يادگيري دانش آموزان، به حوزه شناختي ارتباط دارد.

حوزه عاطفي

▶ حوزه عاطفي با علاقه، انگيزش يا قدرداني و ارزشگذاري سرو کار دارد و براي مثال وقتي معلم از اين بابت نگران است که يکي از دانش آموزان او علاقه اي به درس حساب، يا زبان خارجي يا فيزيک و موارد نظير آن نشان نهي دهد، اين نگرش او به حوزه عاطفه مربوط مي شود

نمونه هدف کلي آموزشي در حوزه عاطفي

- 1- دانشجو يان بايد از مطالع منابع مختلف درباره مسایل روانشناسي تربيتي لذت ببرد
- 2- دانشجو بايد در مقابل عقايد ديگران که با نظر او مخالف اند بردباري نشان دهد
- 3- دانشجو بايد براي يافته هاي علم روانشناسي يادگيري ارزش قايل شود

حوزه رواني - حرکتي

▶ حوزه رواني- حرکتي به فعاليتهاي که بیشتر به جسماني دارد مانند تایپ کردن، ورزش و انجام دادن مشاغلي که به مهارتهاي گوناگون نیاز دارد، مربوط مي شود به بخش ديگر، هر فعاليتي که علاوه بر جنبه رواني داراي جنبه جسماني نیز باشد در اين حوزه جاي دارد

طبقه بندي هدفهاي آموزشي حوزه شناختي

▶ حوزه شناختي به دو بخش دانش و تواناييها و مهارتهاي ذهني تقسيم شده است
هريك از دو بخش نيز داراي تقسيماتي به شرح زير است:

1- دانش: كه شامل يادآوري (بازخواني و بازشناسي)

يادآوري امور جزئي و كلي، روشها و فرايندها، الگوها، ساختها يا موقعيت هاست.

طبقات فرعي (خرده طبقات) طبقه دانش به شرح زیر است

1-1) دانش امور جزئی

1-2) دانش راهها و وسایل برخورد با امور جزئی

1-3) دانش امور کلی و مسایل انتزاعي يك رشته

توانایی‌ها و مهارت‌های ذهنی

▶ هدف‌های مربوط به توانایی‌ها و مهارت‌های ذهنی بر فرآیندهای ذهنی سازماندهی و تجدید سازمان مطالب آموخته شده که برای برآوردن منظوری معین لازم اند، تأکید می‌کنند.

▶ این هدف‌ها درک و فهم مطالب، توانایی استفاده از آنها در موقعیت‌های تازه، تجزیه و تحصيل مسائل، ابداع و ایجاد آثار و داوری و قضاوت درباره امور مختلف را شامل می‌شود

این بخش (مهارت‌های ذهنی) شامل پنج طبقه به شرح زیر است:

2- فهمیدن: درک مطالب آموخته شده.

ترجمه - تفسیر - برون یابی.

3- کاربرد: استفاده از مطالب انتزاعی در موقعیت‌های ویژه و عینی.

توانایی استفاده از اصول - توانایی استفاده از محاسبات ریاضی در موقعیت‌های زندگی.

4- تحلیل: شکستن یک موضوع به اجزا تشکیل دهنده آن.

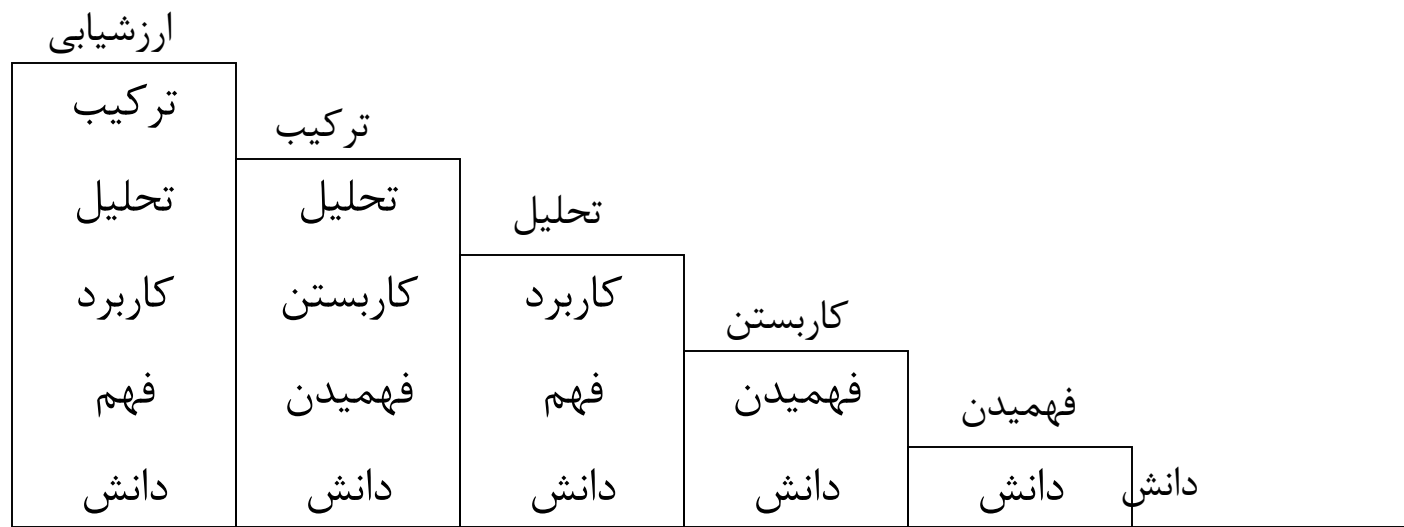
تحلیل عناصر - تحلیل روابط - تحلیل روابط انسانی

5- ترکیب: کنار هم گذاشتن عناصر و اجزا برای ایجاد یک اثر یا فرآورده جدید. تولید يك اثر بي همتا- توانايي نوشتن مقاله، داستان، یا شعر ابتکاري - تولید نقشه

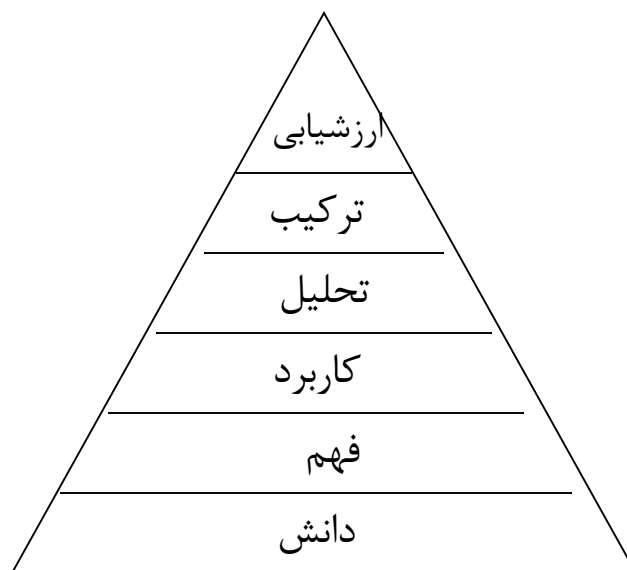
6- ارزشیابی: داوري یا قضاوت درباره ارزش یا اعتبار موضوعات مختلف. اصطلاح دیگر برای این طبقه تفکر انتقادی است.

► ویژگی مهم طبقه های حوزه شناختی این است که به صورت سلسله مراتبی درست شده اند و هدف های آن بنا به اصل پیچیدگی سازمان یافته اند.

نمودار طبقه بندی هدفهای آموزشی (حوزه شناختی)

طبقه بندی هدف های حوزه عاطفی

▶ طبقات این طبقه بندی نیز به صورت سلسله مراتب، تنظیم شده اند.

1- دریافتن(توجه کردن): آگاه شدن از چیزی و توجه کردن به آن

2- پاسخ دادن: فعالانه پاسخ دادن به شنیده ها و دیده ها
در این سطح فرد واکنشی در مورد مسأله مورد نظرش نشان می دهد.

3- ارزش گذاری: ابراز وفاداری نسبت به امور
در این مرحله، شیء یا واقعه، پدیده یا رفتاری با ارزش جلوه می کند.

4- سازماندهی ارزش ها: ادغام یک ارزش در نظام ارزشی فرد.
بع عبارتی می توان گفت ادغام ارزشهای مختلف، رفع تعارضات بین آنها و بنا نهادن یک نظام ارزشی پایدار و منسجم.

5- شخصیت پذیرفتن به وسیله مجموعه ای از ارزشها: کسب نوعی جهان بینی و فلسفه زندگی

در این مرحله ارزش یا مجموعه ای از ارزشها در رفتار فرد انعکاس دائم پیدا می کند و در شخصیتش متبلور و جزء فلسفه زندگی او می شود.

هدف های حوزه عاطفی نیز جنبه سلسله مراتبی دارند، بر اساس اصل درونی سازی سازمان یافته اند.

تبلور ارزشهای
سازمان یافته
در شخصیت

سازماندهی ارزشها	سازماندهی ارزشها			
ارزشگذاری	ارزشگذاری	ارزشگذاری		
پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن	
دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن

نمودار سطوح مختلف هدفهای آموزشی در حیطه عاطفی

طبقه بندي هدفهاي آموزشي حوزه رواني- حرکتي

▶ ما در اینجا طبقه بندي تهيه شده به وسيله هارو را عرضه مي کنيم:

- 1- حرکات بازتابي: مانند پلک به هم زدن
- 2- حرکتهاي اساسي: مانند راه يافتن
- 3- تواناييهاي ادارکي: فقط تعادل
- 4- تواناييهاي فيزيکي (بدني): وزنه برداري
- 5- حرکتهاي ماهرانه: هنرهاي ظريف
- 6- ارتباط غيرکلامي: ارتباط حرکات سر و حرکات چهره

ارتباط غیر گفتاری

هماهنگی
حرکات

توانایی های
فیزیکی

دقت در
عمل

دقت در
عمل

توانایی های
ادراکی

اجرای عمل
بدون کمک

اجرای عمل
بدون کمک

اجرای عمل
بدون کمک

حرکات اساسی

مشاهده و
تقلید

مشاهده و
تقلید

مشاهده و
تقلید

مشاهده و
تقلید

حرکات
بازتابی

نمودار سطوح مختلف اهداف آموزشی در حیطه روانی - حرکتی

طبقه بندی هدف های آموزشی براساس انواع یادگیری

- ▶ این طبقه بندی از گانیه و بریگز است.
- ▶ شامل 5 طبقه اصلی است که طبقه نخست آن نیز 5 خرده طبقه دارد.
- ▶ بازده های یادگیری:
- ▶ 1- مهارتهای ذهنی: چگونگی برخورد فرد با محیط او را مشخص می کنند. این طبقه شامل 5 دسته هدف است.

- ▶ تمیز دادن. پاسخ دادن متناسب با محرک های مختلف
- ▶ مفهوم عینی: طبقه ای از محرکهای دارای تعدادی ویژگی مشترک
- ▶ مفهوم تعریفی: طبقه ای از اشیاء و رویدادها که با تعریفشان مشخص شده اند
- ▶ قاعده: ایجاد ارتباط بین چند مفهوم و به وجود آوردن یک معنی تازه
- ▶ قاعده سطح بالاتر: (حل مسئله)
- ▶ ایجاد قاعده های تازه برای حل کردن مسائل، از طریق ترکیب کردن دو یا چند قاعده قبلا آموخته شده

▶ 2- راهبردهای شناختی: مهارت هایی که به طور درونی سازمان یافته اند و یادگیرنده به کمک آنها مطالب را بهتر یاد می گیرند و به یاد می آورد.

▶ 3- اطلاعات کلامی: مطالبی که به صورت جمله یا گزاره قابل بیان هستند.

▶ 4- مهارتهای حرکتی: اعمالی که از توالی حرکت های ماهیچه ای ترکیب یافته اند.

▶ شبیه به یادگیری در حوزه روانی - روانی حرکتی

▶ 5- نگرش ها: تمایلاتی که به جای عملکردهای مشخص به صورت انتخاب هایی از جانب یادگیرنده جلوه می کنند.

▶ شبیه یادگیری در حوزه حرکتی